

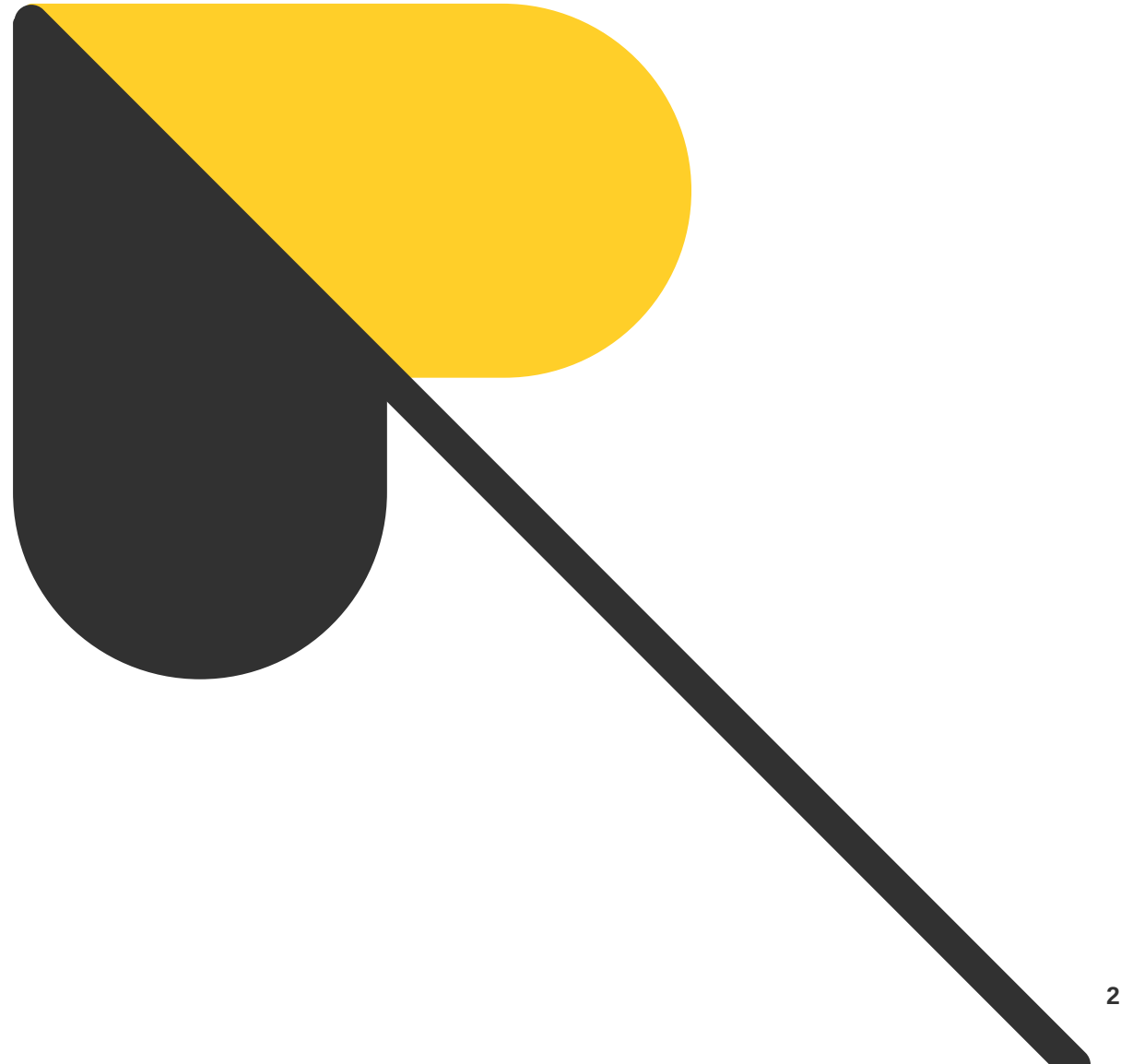

Pohjois-Savon hyvinvoinnin vuosiraportti vuodesta 2023

Hyvinvoinnin vuosiraportti pohjautuu:

Pohjois-Savon laajaan
hyvinvointikertomukseen ja -
suunnitelmaan

- OSA1: Hyvinvointikertomus
[Hyvinvointikertomus](#)
- OSA 2: Hyvinvointisuunnitelma
[Hyvinvointisuunnitelma](#)

Hyvinvointialueen on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi **tavoitteet** ja määriteltävä tavoitteita tukevat **toimenpiteet**.

Valmistele aluevaltuustolle alueellisen
hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman
valtuustokausittain

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 612/2021 -
Säädökset alkuperäisinä - FINLEX® 7§](#)

Pohjois-Savon hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025 linjaa alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) koordinaation painopisteet ja niiden toimeenpanon.

Pohjois-Savossa alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma on hyväksytty toukokuussa 2022 aluevaltuustossa.

Mikä on laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Tiivis asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä (myös järjestöt, srk, yritykset, kokemuksellinen tieto) ja se koostuu seuraavista osista:

OSA1: "kertomus"

Tilastojen valossa yhteenveto **hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä**, edellisen valtuustokauden painopisteiden ja tavoitteiden **arviointia** ja mitä **toimenpiteitä tehty**

* Laajahvk: valtuustokauden ajalta tähän päivän

OSA 2: "suunnitelma" tulevalle valtuustokaudelle

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä arviointimittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, **hyvinvointivajeiden korjaamiseksi**

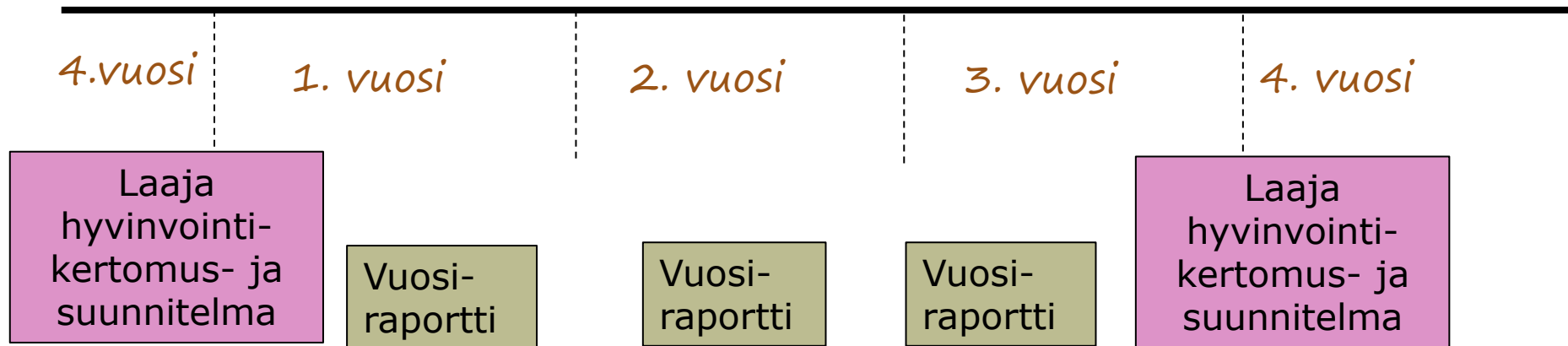

OSA 3: Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen

Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma = hyvinvointikertomus; hyvinvoinnin nykytilan kuvaus ja edellisen valtuustokauden ajalta mitä tehty hyten painopisteiden ja tavoitteiden eteen (vanha valtuusto hyväksyy) ja hyvinvointisuunnitelma; suunnitelma hyvinvointivajeiden korjaamiseksi seuraavalle valtuustokaudelle (=tavoitteet, toimenpiteet, mittarit, vastuut) jonka hyväksyy uusi valtuusto

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Kerran vuodessa tehdään vuosiraportti = miten hyvinvointitavoitteissa on edetty tilastojen valossa, mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi. Tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointitavoitteita ja toimenpiteitä

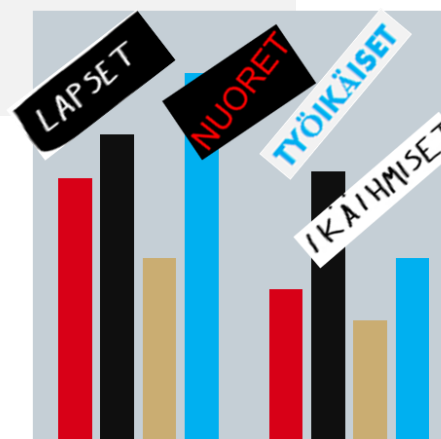
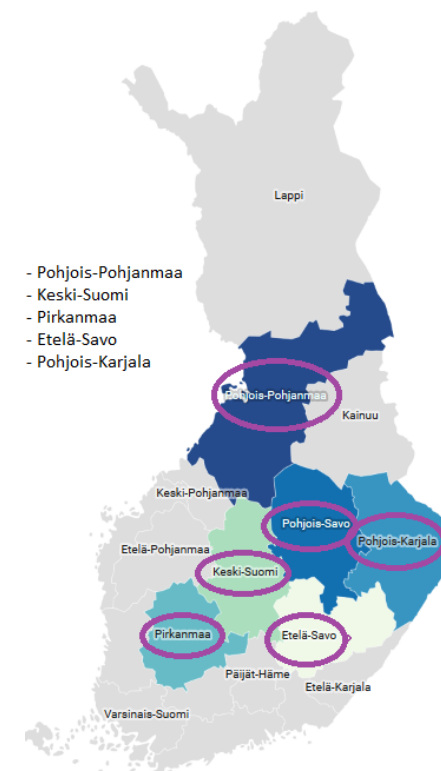
Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet pohjautuvat tietoon asukkaiden hyvinvoinnista = hyvinvointianalyysi

Indikaattoritieto asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä saadaan niistä tietokannoista, joista se on toistaiseksi mahdollista, mm.:

- **Sotkanet** www.sotkanet.fi, **TerveSuomi/ FinSote** Kansallinen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus [FinSote-tutkimus - THL](#)
- **FinLapset** Lasten, nuorten ja perheiden terveys ja hyvinvointi [FinLapset-tutkimus - THL](#)
- **Kouluterveyskysely** [Kouluterveyskysely – THL](#)
- **Tea-viisari** www.teaviisari.fi
- **Kunnan /maakunnan omat indikaattorit ja tilastot** [Ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytila - Nykytila.fi](#)
- **Poliisin tilastot, Onnettomuusinstituutti OTI,**
- **Lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus** (FinLapset-rekisteriseuranta - Terveystemme - THL)
- **Liikkuvat ohjelmat, liikuntaneuvonta.fi, MOVE, Liikenneturva,**
- **Laadulliset** kyselyt ja asiakaspalautteet mm. [Suunta - HYTE - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)
 - kokemuksellinen hyvinvointikysely
 - Järjestökysely
 - Vaikuttavien HYTE-menetelmien kysely

↓
Hyvinvoinnin tilan kuvaus eli koottu indikaattoritieto

- mikä hyvää
- **mikä kehitettävää: painopisteet ja tavoitteet seuraavalle valtuustokaudelle**

Pohjois-Savon vertailualueet

- Etelä-Savo
- Keski-Suomi
- Pirkanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Koko maa

Järjestyksessä II Hyvinvointisuunnitelma,
hyväksytty aluevaltuustossa 5/2022.

Pohjois-Savon painopisteet ja hyvinvointitavoitteet 2021-2025

I Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- ❖ Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään
- ❖ Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä
- ❖ Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi

II Vanhemmuus vahvistuu

- ❖ Toimiva parisuhde
- ❖ Vanhemmuustaidot vahvistuvat
- ❖ Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu

III Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- ❖ Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- ❖ Tervehampaiset lapset ja nuoret
- ❖ Nuoret nukkuvat riittävästi
- ❖ Terveysttä edistävä liikunta lisääntyy (erit. 2.aste, matalan koulutustason naiset, ikäihmiset)
- ❖ Oppimistaidot vahvistuvat
- ❖ Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- ❖ Raskaudenkeskeytykset vähenevät

IV Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy

- ❖ Mielenterveys vahvistuu (erit. lapset ja nuoret)
- ❖ Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- ❖ Nuorten huumekokeilujen ja -käytön ehkäisy (erit. 2. asteen nuoret)
- ❖ Työikäisten ja ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät
- ❖ Netin haitallinen käyttö vähenee (erit. nuoret)

V Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

- ❖ Ketään ei kiusata
- ❖ Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua
- ❖ Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita
- ❖ Nuorten tekemät rikokset vähenevät
- ❖ Liikenneonnettomuudet vähenevät
- ❖ Kaatumistapaturmat vähenevät

VI Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

- ❖ HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat
- ❖ HYTE-prosessit vahvistuvat
- ❖ Ennakkoarviointi päätöksenteossa

Millä menetelmillä/ toimenpiteillä saavutetaan tavoitteet

A-kori

Tutkittu menetelmä

- Vaikutus mitattavissa
- Interventiotutkimusta tehty
 - Vaikuttavuus osoitettu

B-kori

Toimiva käytäntö

- Kokemusta laajalti
- Asiakkaiden ja asiantuntijoiden myönteinen tuntema
 - Vaikuttavuus mahdollinen

C-kori

Pilotointi / kokeilut

- Ei vielä kokemusta
- Asiantuntijoiden "paras arvaus"
 - Vaikuttavuus epävarma

Esimerkki hyvinvointisuunnitelmasta: Painopiste: Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

TAVOITTEET	HUOMIOI ERITYISESTI	MENETELMÄT	MITTARIT / =seurantamittarit
Kaatumis-tapaturmat vähenevät	- Erit. Yli 65v. , erityisesti naiset - Liukastumiset erit Kuopio, lisalmi ja Siilinjärvi	OTAGO -kotiharjoitteluohjelma - Voima- ja tasapainoharjoittelu (erit alaraajojen voima) - Kodin turvallisuuden tarkistuslista ja apuvälineet, pysytään pystyssä -opas KaatumisSeula -työkalut; kaatumisvaaran itsearviointi, liikuntaohje, tarkistuslista ja 10 keinoa kaatumisten ehkäisyyn IKINÄ - toimintamalli (kaatumisvaaran arviointi: FROP (kotona asuvat) ja FRAT (hoivapalvelut ja sairaala), ympäristön tarkistuslista, toimintasuunnitelma ja opas) - Kaatumisvaaraa lisäävät lääkkeet – tarkistuslista - Alkoholin käytön ennaltaehkäisy ja käytön kartoitus: yli 65-vuotiaan alkoholimittari - Ravitsemustilan arviointi (NRS tai MNA) ja avuksi ohjaukseen (Gery) Jalkineturvallisuus ja liukuesteet Tien ja alueiden kunnossapito, hiekoitus, valaistus ja kiireen välttäminen Kypärien käytön lisääminen sähköpotkulautojen ja polkupyörien käytössä - valistus, ohjaus, neuvonta	Sotkanet: - Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin / 100 000 asukasta kohden - Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65+v Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavanikäiseen henkilöön HYTE(K) Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalajaksot ja/ tai sairaalassa hoidetut potilaat HYTE(H) Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä HYTE(H) FinSote: - lääkkäät, jotka ovat ilmoittaneet kaatuneensa viimeisen 12 kk aikana Liikenneturva: Liukastumiset Vaikuttavat hyte-menetelmät kysely

Ks. hyvinvointisuunnitelma [Hyvinvointisuunnitelma](#)

Hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja menetelmiä/ toimenpiteitä toteuttavat:

- Hyvinvointialue
- Kuntien eri toimialat
- Järjestöt ja yhdistykset
- Oppilaitokset
- Poliisi
- Aluehallintovirasto
- Yritykset
- Seurakunnat
- Aukkaat

Hyvinvoinnin vuosiraportti

Hyvinvointialueen on seurattava **asukkaitensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä** sekä niihin **vaikuttavia tekijöitä** alueittain ja väestöryhmittäin.

Hyvinvointialueella on **raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä** aluevaltuustolle vuosittain. (7§ [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021](#))

Pohjois-Savon hyvinvoinnin vuosiraportti vuodesta 2023

Raportti = miten
hyvinvointisuunnitelmassa on edetty:

- ❖ Miten on edetty **tilastojen** valossa?
- ❖ Mitä **toimenpiteitä** on tehty
hyvinvoinnin edistämiseksi HYTE-
painopistealueittain?

OSALLISUUS JA YKSINÄISYYS 2023

avon
nyvinvointialue

Mitä toimenpiteitä tehty Pohjois-Savossa v. 2023 mm.

Osallisuus

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen osallisuusohjelma on valmistunut
- Alueen kunnissa hyödynnetty osallistuvaa budjetointia
- Hyvinvointialueellakin on aloitettu jonkin verran asiakasraateja ja
- Erityisesti hanketyössä hyödynnetty kokemusasiantuntijoita kehittämistyöhön.
- Hyvinvointialueella on jaettu avustuksia yleishyödyllisille yhdistyksille jotka tukevat lakisääteisiä tehtäviä.

Yksinäisyystyö

- Yksinäisyystyön toimintamallista järjestetty ammatilaisille koulutusta, maksutonta keskustelutukea ja ryhmätoimintaa
- Kohtaamispaikkatoimintaa perhekeskustoiminnassa
- Koulut ja oppilaitokset toteuttaneet ryhmäytymistoimintaa

Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja/foorumeja 2022: 79 -> 2023: 74

- Kaavi, Kiuruvesi, Lapinlahti, Suonenjoki, Tuusniemi, Tervo 0
- Muut P-S kunnat 100

Kuntalaisten osallisuuden tavoitteet ja toimenpiteet määritetty (sis myös osallisuusohjelma ja osallisuustyöryhmä) 2021:82 -> 2023: 72 Iisalmi, Lapinlahti, Suonenjoki, Sonkajärvi, Siilinjärvi, Kiuruvesi 100 Kaavi, Vieremä 0

Ei koe olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ammatill 2021: 7,2% -> 2023: 6,3%

- Varkaus 8,2%

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 4. ja 5.lk 2021: 4,0% -> 2023: 5,0%

- Sonkajärvi 14,0%
- Leppävirta 2,9% ja Siilinjärvi 2,9%

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 8. ja 9.lk 2021: 13,4% -> 2023: 13,4%

- Kiuruvesi 26,7% ja Vieremä 22%
- Kuopio 10,9%

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, lukio 1. ja 2.vsk 2021: 13,6%v -> 2023: 10,2%

- Siilinjärvi 15,2%
- Varkaus 6,0%

Mahdollisuus osallistua palvelujen suunnitteluun

2021: 78 -> 2023: 70

- Keitele 0
- Iisalmi 100

Tuntee itsensä yksinäiseksi 8. ja 9.lk

2021: 15,8% -> 2023: 14,1%

- Kiuruvesi 26,2%
- Pielavesi 10,1% ja Lapinlahti 10,1%

Tuntee itsensä yksinäiseksi 4. ja 5.lk

2021: 4,2% -> 2023: 4,3%

- Pielavesi 7,9%
- Joroinen 2,5%

Tuntee itsensä yksinäiseksi ammatill

2021: 16% -> 2023: 14,7%

- Siilinjärvi 19,1%

Tuntee itsensä yksinäiseksi lukio

2021: 16,5% -> 2023: 17,7%

- Lapinlahti 18,8% -> 28,6%
- Suonenjoki 29,5% -> 28,6%
- Varkaus 12,0% ja Siilinjärvi 12,0%

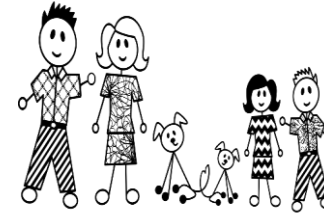
Tuntee itsensä yksinäiseksi aikuiset

2020: 11,5% -> 2022: 12,5%

Mitä toimenpiteitä tehty Pohjois-Savossa v. 2023 mm.

- Perhekeskuksen toimintasuunnitelman mukaisesti on toteutettu vanhemmuutta ja perheitä tukevia toimintamalleja ja menetelmiä.
- Etäperhevalmennusta kehitetty
- Neuvoloiden henkilöstöä koulutettu Lapset puheeksi-menetelmään ja se on systemaattisesti käytössä 2v ikäkausitarkastuksissa
- Vahvuutta vanhemmuuteen ja Lapset Puheeksi implemetointikoulutuksia
- Omaperhe-verkkopalvelu otettu käyttöön 12/23
- Raskaus- ja vauvavaiheen mielenterveyden edistämisen verkosto järjesti koulutusta varhaiseen vuorovaikutukseen
- Parisuhteen puheeksiottamisen verkkokoulutusta järjestetty
- Yhdessä aika- toimintamallin käyttö vakiintuu
- Nepsy kokonaisuudessa tuettu strategiamenetelmän käyttöä

Vanhemmat kaipaavat enemmän tukea perheen välisiin vuorovaikutussuhteisiin, parisuhteeseen, lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen sekä omaan ja puolison jaksamiseen sekä 4v. lasten lapsiperheessä että vauvaperheessä.

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa 8. ja 9 lk.
2021: 7,5 -> 2023 7,1%

9,8%

4,1%

Äidin tuen tarve jaksamiseen liittyen vauvan syntymän jälkeen 2020: 52,2 % oli tarvinnut tukea omaa jaksamiseen vauvan syntymän jälkeen (koko maa 47,5%) (ei uudempaa tietoa)

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna

olleet 0-17-vuotiaat
2021: 1,6% -> 2022: 1,7%
• Tuusniemi 3,4%
• Leppävirta 0,8%

Avioeroja 25-64-vuotiailla / 1000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa

2021: 17,1% -> 2022: 16,4 %

- Rautalampi 19,9%
- Varkaus 18,8%
- Tervo 5,7%

Vauvaperheen vanhempi **saanut tukea riittävästi parisuhteeseen** 18% (koko maa 2020:14%)

ITSESTÄ HUOLEHTIMISEN JA TERVEELLISTEN ELINTAPOJEN EDISTÄMINEN 2023

Kokonaisuutena suunta positiivinen verrattuna vuoteen 2022

Mitä toimenpiteitä mm. tehty Pohjois-Savossa v. 2023

- Hyödynnetty Neuvokas perhe-, Sapere-, RuokaTutka-, Tulppa-, Oma Verkkopuntari ja Motivoivan haastattelun työkaluja
- Laadittu yhdyspinta- kuviot ravitsemukseen ja liikuntaan selventämään yhdyspintatyötä, eri toimijoiden rooleja ja vahvistamaan yhteistyön toteutumista
- Järjestetty ammattilaisille ja asukkaille koulutuksia ja tietoiskuja
- Käynnistetty elintapaohjauksen toimintamallin yhteensovittamisen suunnittelu sekä liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden myöntämistä kunnille
- Edistetty ikääntyneiden ruokasuositusten käyttöönottoa
- Hampaiden omahoidon tärkeyttä on korostettu mm. viestinnän keinoin
- Joukkotarkastusten kutsumenettelyn kehittämistyöryhmä aloittanut toimintansa.
- Maksuttoman ehkäisyn toimintamalli käynnistynyt 1.4.2023 ja raskauden keskeytyksen hoitopolku 1.9.2023

MOVE!- mittauksessa 5. lk oppilailla heikko fyysinen toimintakyky

2022: 39,4% → 2023: **39,6%**

- Vaihtelu kunnittain 30%-88,9%
- Vesanto **88,9%**
- Rautalampi 30%

Vähintään tunnin päivässä liikkuvia 8.-9.lk oppilaita

2021: 24,5% → 2023: **25,5%**

- Vaihtelu kunnittain: 11,1%- 34,8%
- Rautalampi **34,8%**
- Sonkajärvi **11,1%**

Aikuisista terveysliikuntasuositusten mukaan **liian vähän liikkuvia** on
2020: 60,2% → 2022: **55,8%**
• matala koulutustaso 63,1% → **56,7%**

500 metrin kävelyssä vaikeuksia 2022

- Yli 65 v: **19,4%**
- Yli 75v: **29,9**

Kohdunkaulan syövän seulontaan osallistuneet

2019: 59,3% -> 2021: **64,3%**

- Vaihtelu kunnittain 41,7%-80,2%
- Kaavi **80,2%**
- Tuusniemi **41,7%**

HYTE (H)-kerroin: Elintapa-neuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito- suosituksen mukaisesti (indikaattorista ei vielä saatavilla tilastoja)

Aamupalaa ei syö 4.-5.lk oppilaista

2021:27,2% → 2023: **30,2%**

- Vaihtelu kunnittain 22,5%-46,8%
- Suonenjoki **22,5%**
- Pielavesi **46,8%**

Koululounasta ei syö 8.-9.lk oppilaista

2021:38,2% → 2023: **40,6%** (tytöt **47%**)

- Vaihtelu kunnittain 10%- 48,2%
- Joroinen **10%**
- Iisalmi **48,2%**

Aikuisista niukasti kasviksia, hedelmiä tai marjoja syö (2022)

- PSHVA **7,7%**
- 20-64v miehet: **12,6%** (10,5%)
- Yli 65v: **3,5%** (4,5%)

Raskaudenkeskeytykset 15-49- vuotiailla/ 1000 vastaavanikäistä

2019: 7,4 → 2022: **6,2**

Tervehampaisten 12-v osuus

2021: 61,5% → 2022: **59%**
Vaihtelu kunnittain 44,8%- 77,8%
Joroinen: **77,8%**
Kiuruvesi: **44,8%**

Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä, ammattil.opiskelijat

2021: 52,4% → 2023: **51%**

8.-9.luokkalaisten alle 8 tuntia nukkuvien määrä on vähentynyt

2021: 38,3% → 2023: **35,3%**

- Vaihtelu kunnittain: 22,5%-50%
- Suonenjoki **22,5%**
- Kiuruvesi **50%**

Paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa 4.-5.lk oppilailla

2021:3,5% → 2023: **4%** (Tilanne ei ole
parantunut missään kunnassa)

Vaikeuksia oppimistaidoissa 8.-9.lk oppilailla

2021:41,3% → 2023: **43,5%**
Vaihtelu kunnittain: 37,8%- 60,9%

- Rautalampi **60,9%**
- Varkaus **37,8%**

Mitä toimenpiteitä tehty Pohjois-Savossa v. 2023 mm.

- Osassa yläkouluja toimi psykiatrisia sairaanhoitajia
- Hyvän mielen koulu- materiaalia levitetty oppilaitoksiin
- HVA työntekijöille toteutettu mielenterveysosaamisen kysely
- HVA:lla aloitti työryhmä suunnittelemaan työhyvinvointia mielenhyvinvoinnin näkökulmasta
- Itsemurhien ja ikäihmisten mielenterveys- ja päihdetyönverkostotyö edennyt
- Masennuksen hoitoketjutyötä tehty
- Tupakoimaton raskaus ja perhe – toimintamalli käytössä neuvoloissa
- Tehty päihteitä käyttävän raskaana olevien ja päihdevauva-perheiden palveluketjujen kehittämistyötä
- Lapsi lasin takana kampanjalla tuotu esille aikuisen alkoholin käytön lapselle aiheuttavaa turvattomuuden tunnetta
- Pakka –toiminta: toteutettu ostokokeita ja Älä välitä alkoholia kampanja
- Sähkötupakka -ja nikotiinipussien käytön ehkäisymateriaaleja välitetty koululle ja oppilaitoksiin
- Alkoholin riskikäytön toimintamallin työryhmän valmistelua ja Nikotiiniton sote- työryhmä perustettu
- Järjestetty IPC, CoolKids ja MTEA2 koulutuksia

Raittius 8. ja 9. lk.

2021: 61,9% -> 2023: 66,6%

- Pielavesi 75,9%
- Tuusniemi 51,8%

Tupakoi päivittäin % 8. ja 9.lk.

2021: 6,6% -> 2023: 6%

- Kiuruvesi 15,4%
- Siilinjärvi 1,1%

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9.lk

2021: 4% -> 2023: 4,4%

- Joroinen 8,9%
- Pielavesi 2,5%

Päivittäin tupakoivat 20-64v

2020: 14,9 -> 2022: 12,9%

Päivittäin tupakoivat 65v+

2020: 5,2% -> 2022: 6,3%

Raskauden 1. kolmanneksen jälkeen tupakoi

2021: 4,2% -> 2022: 4,9%

Raskauden aikana tupakoi

2021: 15,4% -> 2022: 17%

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AuditC)

- 20-64v 2020: 31,8% -> 2022: 32,3%
- 65v+ 2020: 34,5 -> 2022: 27,2%

Käyttänyt jotain muuta huumaavaa ainetta viim 30pv aikana, ammatill opisk.

2021: 2,2% -> 1,7%

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 8. ja 9.lk.

2021: 20% -> 2022: 20,7%

- Kiuruvesi 29%
- Tuusniemi 14%

Vähintään 2vk kestänyt masennusoireilu 8. ja 9.lk.

2021: 24,4% -> 2023: 24,1%

- Kiuruvesi 33,7%
- Tuusniemi 15,8%

Koulu-uupumus 8. ja 9.lk

2021: 20,3% -> 2023: 19,1%

- Vesanto 25,8%
- Iisalmi 24%
- Sonkajärvi 9,4%

HYTE (H) - kerroin:
 Alkoholin käytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski, skaalattu HYTE-indikaattori (ind 3805)

2022: 34 -> 2022: 0

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 18-24v/ 1000 vastaavan ikäisestä

2021: 37,1% -> 2022: 40,2%
(koko maa 2022:28,2%)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit nuorisopsykiatria / 1000 13-17-vuotiasta

2021: 2014,2 -> 2022: 1536,6

Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12kk aikana, % 8 ja 9.lk

2021: 38,7% -> 2023: 35,%

- Kiuruvesi 43,3%
- Varkaus 31%

Tuntenut olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin

2021: 18,7%-> 2023: 17,2%

- Kiuruvesi 25,7%
- Suonenjoki 10,2%

TAPATURMIEN JA VÄKIVALLAN EHKÄISEMINEN 2023

Esimerkkejä tehdyistä toimenpiteistä

- Kiusaamisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä on pidetty ammatillisille koulutuksia. Yksi hetki -videot päivitetty ja hyödynnetty kampanjoissa.
- Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen palveluketju on julkaistu.
- Hankkeissa jatkettu tunne- ja turvataitokasvatusta ja järjestöissä tehdään työtä kiusaamista kokeneiden kanssa.
- Lähisuhdeväkivallan yhdyspinta kuvio (työikäiset) on valmistunut. Väkivaltatyön tietoiskut ammatillisille ja asukkaille aloitettu. Tehty toimijoiden kanssa väkivaltatyötä näkyväksi. Järjestöt toteuttavat väkivaltatyötä niin ennaltaehkäisevästi, väkivaltaa kokeneille kuin väkivallan tekijöille.
- Kaatumisen ehkäisyn yhdyspintakuvio tehty. Kaatumisvaaran ehkäisyn luentosarjaa on jatkettu ammatillisille ja asukkaille. Pysytään pystyssä -opasta on päivitetty ja jaettu eri toimijoille. Näyttötauluja hyödynnetty kaatumisen ehkäisystä tiedottamisessa asukkaille.
- Ankkuritoiminta varhaista puuttumista rikoksiin ja päihteiden käyttöön alle 18-vuotiaiden osalta. Sovittelumenetelmä käytössä Sovittelutoimiston kautta.
- Henkilöresurssien puuttumisen myötä osaa toimenpiteistä ei ole toteutettu.

Yhä harvempi ei ole osallistunut muiden kiusaamiseen

8. ja 9.lk. 2021: 86,2 % → 2023: **85,5 %**

- Pielavesi **91,1 %**
- Sonkajärvi **71,7 %**

Tytöt 91,4 % Pojat 79,6 %

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v+/ 10 000 vastaavan ikäistä

2021: 373,5 → 2022: **324,1**

- Kaavi **137,2**
- Rautalampi **135,9**
- Tuusniemi **486,0**

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000

2021: 126,2 → 2022: **116**

- Kiuruvesi **99**
- Rautavaara 2021 **194**

Tieliikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä

2021: 225 → 2022: 210 → 2023: **151**

Liikennevakuutuksesta korvatut liikennevahingot

2021: 4252 → 2022: **3937**

Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, %, 8. ja 9.lk

2021: 6,2 % → 2023: **5,1 %**

- Leppävirta **2,9 %**
- Rautalampi **10,9 %**

Hyvinvointialueen skaalattu HYTE-kerroin:

Lonkkamurtumat 65v+ 2022: 50 → **2023: 85**

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat, 2022: 59 → **2023: 39**

HYTE(K)Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65v+/10 000

- Kaavi, Rautalampi, Suonenjoki ja Tervo 100
- Vesanto 53, Joroinen 52, Rautavaara 50

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana 8. ja 9.lk.

2021: 30,7 % → 2023: **27,6 %**

- Pielavesi **19 %**
- Kiuruvesi **36,3 %**

Tytöt 45,5 % Pojat 9,3%

Koulukiusattuna vähintään 1 kerran viikossa 8. ja 9.lk

2021: 6,7 % → 2023: **6,6 %**

- Iisalmi **3,6%**
- Kiuruvesi 14,8 %
- Vieremä **17,3 %**

Tytöt 6,2% Pojat 7 %

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0–14-vuotiaat / 1000

2021: 16 → 2022: **15,5**

- Suonenjoki **6,8**
- Iisalmi **52,7**

Tytöt 8,2 Pojat 23,6

Lonkkamurtumat 65 v+, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2021: 0,6 % → 2022: **0,6 %**

- Kiuruvesi, Pielavesi **0,4 %**
- Tuusniemi **1,3 %**

Koulukiusaamisesta kertomisen jälkeen kiusaaminen on loppunut tai vähentynyt 8. ja 9.lk

2021: 54,8 % → 2023: **47,5%**

Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 v+/100 000

2020: 107 → 2021: **114**

Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin / 100 000

2020: 29,8 → 2021: **32,6**

Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneet

2020: 3,7 %

Naiset 5,4 % Miehet 1,9 %

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuvat väkivaltarikokset

2021: 1744 → 2022: **1988**

Rattijuopumus / 1000 asukasta kohden 2021: 3,1 → 2022: **3,2**

- Vieremä **2,0**
- Tuusniemi **4,6**

Lähteet: [Tulostaulukko Sotkanet - Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet](#)

[HYTE-kerroin Tulostaulukko Sotkanet – Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet](#)

[Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto 2022 Yhteenveto \(lvk.fi\)](#)

[Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006-2023 - THL kuutio- ja tiivistekäyttöliittymä](#)

[Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet muuttujina Alue, Sukupuoli, Vuosi ja Tiedot. PxWeb \(stat.fi\)](#)

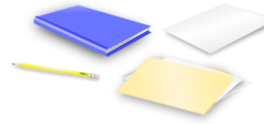
HYTE-RESURSSIEN, RAKENTEIDEN JA PROSESSIN VAHVISTAMINEN 2023

Mitä toimenpiteitä tehty v. 2023 mm.:

- Hyvinvoinnin vuosiraportti vuodesta 2022 hyväksyttiin
- Alueen HYTE-työtä johtavan HYTE-neuvottelukunta on toiminut aktiivisesti ja toteutettiin ensimmäiset lakisääteiset HYTE-neuvottelut, joissa korostettiin vanhemmuuden ja osallisuuden vahvistamista
- Järjestettiin päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) työpaja Pohjois-Savon hyvinvointialueella
- Tavattiin kuntien HYTE ja EPT-yhdyshenkilöitä ja jalkauduttiin monialaisiin ehkäisevän päihdetyön työryhmiin
- Koulutettiin vaikuttaviin HYTE-menetelmiin ja osallistuttiin THL:n vaikuttavien HYTE-toimintamallien arviointijärjestelmän kehittämiseen
- Liikunnallisen elämäntavan työryhmyöskentely sekä elintapaohjausmallin edistäminen aloitettiin.
- HYTE-teemojen palvelupolkujen suunnittelu aloitettiin ja kuvattiin konkreettisia HYTE -yhdyspintoja
- Työttömien terveystarkastuksia edistetty hanketyönä

Ennakkoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa 2021:26% -> 2023: 53%

- Iisalmi, Joroinen, Kuopio, Kaavi, Pielavesi, Rautalampi, Siilinjärvi, Suonenjoki, Vesanto, Vieremä: 100 %
- Muut P-S:n kunnat 0%

MPR-rokotuskattavuus

2022: 97,2% -> 2023: 97,6%

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa HYTE-mittarit tavoitteiden toteutumisesta

- 2022: 79 -> 2023: 89
- Kaavi, Tuusniemi 0
- Muut P-S kunnat 100

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain HYTE-tavoitteiden toteutuminen 2022: 42 -> 2023: 68

- Leppävirta, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Vesanto ja Vieremä 0
- Muut P-S:n kunnat 100

Kunnassa toimii asiantuntija tai vastaava joka koordinoi HYTE-työtä 2022: 89 -> 2023: 100

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niiden muutoksista 2022: 74 -> 2023: 89

- Iisalmi, Rautavaara 0
- Muut P-S kunnat 100

Koordinaattorin työpanos, osuus HYTE-työhön 2021: 59 -> 2023: 71 (100p = 0,3htv tai enemmän/10000asukasta)

- Sonkajärvi, Kiuruvesi, Leppävirta, Kuopio 50
- Muut PS-kunnat 100

Hyvinvointialueen skaalatut HYTE-kertoimet:

- Koulukuraattorin työpanoksen määrä 2022:19 -> 2023: 19
- Koulupsykologin työpanoksen määrä, skaalattu HYTE-ind 2022:76 -> 2023: 79
- Lasten tuhkarakko-vihurirokko-sikotauti (MPR) – rokotuskattavuus, skaalattu HYTE-ind 2022: 89 -> 2023: 100
- Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus, skaalattu HYTE-ind. 2022: 34 -> 2023: 9

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä

2022: 7,0% -> 2023: 4,7%

- Sonkajärvi 22,1%
- Kuopio 0,4%

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten EVA:aan 2021: 63 -> 2022: 47

- Joroinen, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Pielavesi, Rautavaara, Suonenjoki, Tuusniemi, Varkaus 0
- Muut P-S kunnat 100

Koulupsykologin työpanos/vk/100 oppilasta 2021: 52 -> 2022: 52

- Sonkajärvi 100, Pielavesi 91, Suonenjoki 89
- Kaavi ja Keitele 0, Leppävirta 17, Lapinlahti 19

Koulukuraattorin työpanos/vk/100 oppilasta 2021: 85 -> 2022: 85

- Kaavi, Keitele, Rautalampi, Rautavaara, Sonkajärvi, Tervo, Tuusniemi ja Vesanto 100
- Kiuruvesi 2, Kuopio 43

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

2021: 89 -> 2022: 84

- Kaavi, Rautavaara, Tervo 0
- Muut P-S kunnat 100

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkhall työryhmä 2021: 89 -> 2022: 84

- Kaavi, Kiuruvesi, Rautavaara 0
- Muut P-S kunnat 100

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

- peruskoulussa 3v välein, % kunnan kouluista 2019: 89% -> 2021: 86%
- Rautavaara, Tervo ja Rautalampi 0
- Muut P-S:n kunnat 33-100%

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa 2021: 53 -> 2022: 50

- Kaavi, Keitele, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Sonkajärvi, Tervo, Tuusniemi ja Vieremä 0
- Muut P-S kunnat 100, Kiuruvesi puuttuu tieto

HYTE-toimenpiteitä ovat toteuttaneet

- Hyvinvointialueen toimijat
- Kuntien eri toimialat: Kuntien menetelmäkyselyn v.2022 [tulokset](#)
- Järjestöt ja yhdistykset: Järjestöt hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä, [järjestökysely v. 2022 tulokset](#)
- Oppilaitokset
- Poliisi
- Aluehallintovirasto
- Yritykset
- Seurakunnat
- Asukkaat

POHJOISSAVOLAISTEN HYVINVOINNIN KEHITYS VÄESTÖRYHMITÄIN VUONNA 2023

Lapset ja nuoret

Työikäiset

lääkkäät

Toiminta-ympäristö

- Lapset ja nuoret nukkuvat ja liikkuvat enemmän ja 5. luokkalaisten fyysinen toimintakyky ei ole laskenut
- Seksuaalinen häirintä ja kiusaaminen on vähentynyt yläkoululaisilla
- Raittiita yläkoululaisia on yhä enemmän
- Mielialasta huolestuneita yläkoululaisia vähemmän ja nuorisopsyk käynnit hieman vähentyneet
- Koulu-uupumus on vähentynyt yläkoululaisilla
- Rikoksista syylliseksi epäillyt 0-14 v on hieman vähentynyt, kuntakohtaiset erot suuria
- Ammatillisessa koulutuksessa koetaan kuuluvan koulu- ja luokkayhteisöön
- Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat pesevät hampaitaan paremmin ja tupakoivat vähemmän

- Arkiliikuntaa harrastetaan hieman aiempaa enemmän
- Avioeroja on vähemmän
- Kohdunkaulan syövän seulontaan osallistutaan aiempaa hieman paremmin
- Raskaudenkeskeytyksiä on aiempaa vähemmän
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettuja on yhä vähemmän
- Työikäiset tupakoivat päivittäin vähemmän

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja on yhä vähemmän
- Liikuntakyky on hieman parantunut
- Alkoholia liikaa käyttäviä 65v+ vähemmän

- Kasviksia, hedelmiä ja marjoja syödään hieman useammin kuin koko maassa
- 500 metrin kävelyyn pystyvien määrä on noussut
- Tieliikenteessä loukkaantuneita ja liikennevahinkoja on yhä vähemmän
- EVA käyttö kunnissa kasvussa
- MPR rokotuskattavuus kasvussa
- HYTE yhä useammin kuntien taloussuunnitelmissa, tarkastusltk arviointikertomuksissa ja jokaisessa kunnassa on HYTE-työtä koordinoiva hlö
- Kuraattorien mitoitus toteutuu

- Huostaanotettuja/ sijoitettuja lapsia yhä enemmän
- Ruokailutottumukset ja -rytmi edelleen heikentyneet
- Tervehampaisten 12- vuotiaiden määrä laskenut
- Yhä useampi alakoululainen ei koe olevansa osa koulu- eikä luokkayhteisöä, tuntee itsensä yksinäiseksi ja kokenut koulu-uupumusta
- Alakoululaisista yhä useampi on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua ja viestittelyä
- Oppimisvaikeuksia yhä suuremmalla osalla ala- ja yläkoululaisista
- Lukiolaisten ahdistuneisuus kasvanut edelleen
- Yksinäiseksi tuntevia on eniten lukiolaisten parissa ja määrä on kasvussa
- Yhä useammin kiusaaminen ei ole aikuiselle kertomisesta huolimatta loppunut tai vähentynyt

- Yli joka kymmenes kokee itsensä yksinäiseksi
- Varsinkin työikäiset miehet syövät kasviksia, marjoja ja hedelmiä niukasti
- Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin on kasvanut
- Rattijuopumuksen määrä on kasvussa
- Alkoholia käyttää liikaa yhä useampi
- Mielenterveysperustaisesti sairauspvrataa saaneita nuoria aikuisia yhä enemmän
- Raskauden aikana tupakoivia yhä enemmän
- Vanhemmat kaipaavat tukea vanhemmuuteen ja jaksamiseen

- Kuolleisuus tapaturmaisiin kaatumisiin ja putoamisiin on kasvanut 65v+/ 100 000
- Yhä useampi yli 65v+ tupakoi

- Kunnissa osallisuuden edistäminen heikentynyt (asukasraadit, osallisuustavoitteet, osallisuusohjelma ja -työryhmä)
- Kunnissa asukkaiden mahdollisuudet osallistua palvelujen suunnitteluun heikentynyt
- Työttömien terveystarkastukset toteutuvat heikosti
- Kunnan ja liikuntaseurojen yhteistyö vaatii edelleen aktivointia kuten myös liikunta-aktiivisuuden raportointi
- Lastensuojelun asiakasmitoitus ja psykologityön mitoitus eivät toteudu

Kehitys
positiivista

Kehitys
negatiivista

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025 ja seuranta tapahtuu siten vasta vuoden päästä.

Sen sijaan tunnuslukuja seurataan vuosittain hyvinvointialueen ensimmäisestä toimintavuodesta alkaen.

Asiakasmäärät	2023
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat	2026 asiakasta
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten %, vastaavanikäisestä 0-17v	2,37% (v.2022 tieto)
Lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaat	511
Perhetyön (SHL) ja tehostetun perhetyön asiakkaat	1519

Mitoituksen toteutuminen	2023
Lastensuojelun asiakasmitoitus (sosiaalityöntekijä/ 35 lasta)	Lokakuussa lapsimäärä ylittyi 10 työntekijällä 14 lapsella Mitoitus ei toteudu
Kuraattorien henkilöstömitoitus (kuraattori/ 670 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä 0. Mitoitus toteutuu
Psykologien henkilöstömitoitus (1.8.2023 alkaen psykologi /780 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä -20,3htv = 13 avoinna olevaa tehtävää + mitoitusterusteisia 6,3 htv, joille ei ole palkkavarausta Mitoitus ei toteudu

HYTE-kerroin

HYTE-kerroin – rahallinen kannuste hyvinvointialueilla

Valtion rahoitus hyvinvointialueille (Laki hyvinvointialueen rahoituksesta 617/2021)

Hyvinvointialueille valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella

Hyvinvointialueiden HYTE-kertoimen perusteella määräytyvä rahoitusosuus 1%, sovelletaan v.2026 lähtien

Kunnilla myös HYTE-kertoimen perusteella jaettavaa rahoitusta, 3%

Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin

Prosessi-indikaattorit

Alueen oma toiminta väestön
hyvinvoinnin ja terveyden
edistämiseksi

Lastenneuvolan
terveys-
tarkastukset

Koulukuraat-
tori resurssi

Lasten
rokotus

Tyypin II
diabetes

Kouluth. terveys-
tarkastukset

Koulu-
psykologi
resurssi

Alkoholi

Työttömien
terveys-
tarkastukset

Tulosindikaattorit

Muutos hyvinvointialueen
väestön terveydessä ja
hyvinvoinnissa

Vammat ja
myrkytykset

Lonkka-
murtumat

NEET

Toimeen-
tulotuki

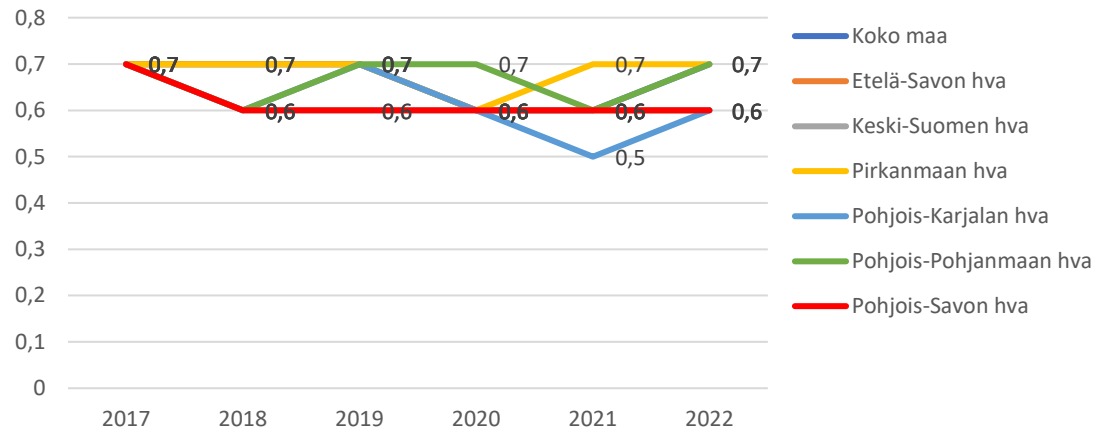
Työkyvyttö-
myys (mtr
häiriöt)

Pohjois-Savo ja vertailuhyvinvointialueiden HYTE-kerroin v. 2023

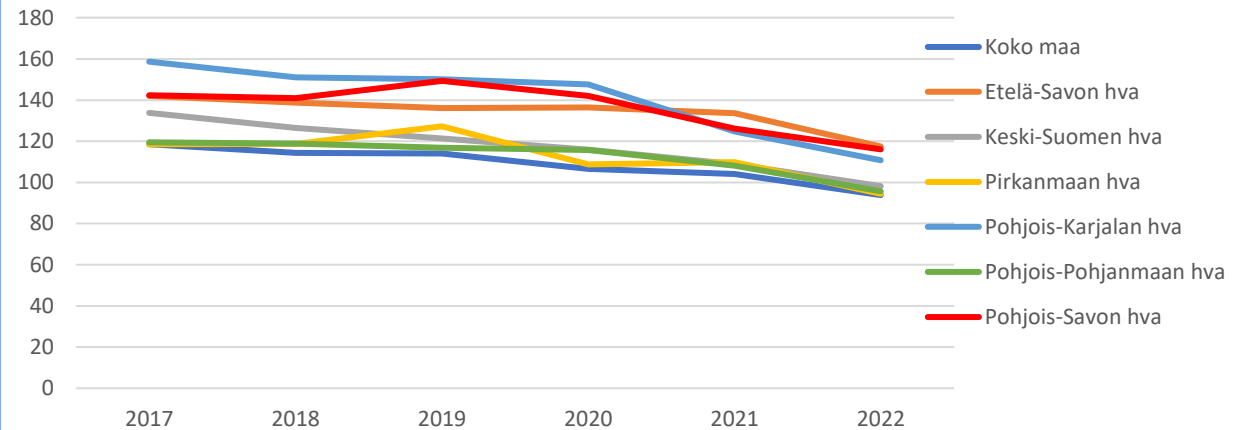
			Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, 0 - 100 info ind. 3815	Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, 1 000 euroa info ind. 3817	Hyvinvointialueiden HYTE- kerroin, euroa/asukas info ind. 3816	Hyvinvointialueiden prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE- kerroin) info ind. 3813	Hyvinvointialueiden tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE- kerroin) info ind. 3814
2023	Etelä-Savon hyvinvointialue	yhteensä	59	5 484,6	42,0	66	53
	Keski-Suomen hyvinvointialue		49	11 454,1	42,0	52	47
	Pirkanmaan hyvinvointialue		40	22 395,2	42,0	23	57
	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue		57	6 833,7	42,0	62	52
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		38	17 512,8	42,0	29	47
	Pohjois-Savon hyvinvointialue		58	10 413,6	42,0	58	59

Tulos-indikaattorit 1/2 (ne, joista saatavilla tieto)

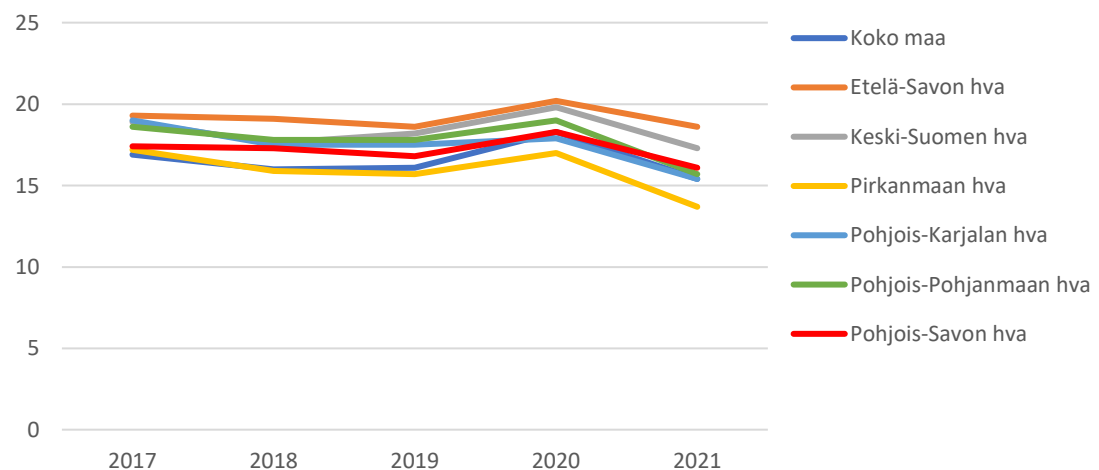
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

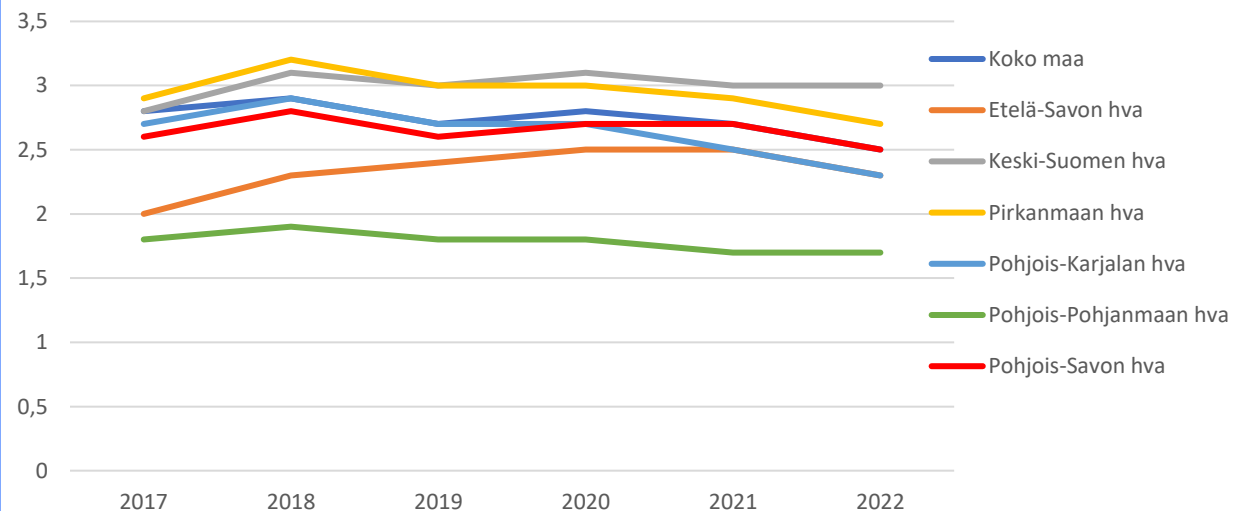
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

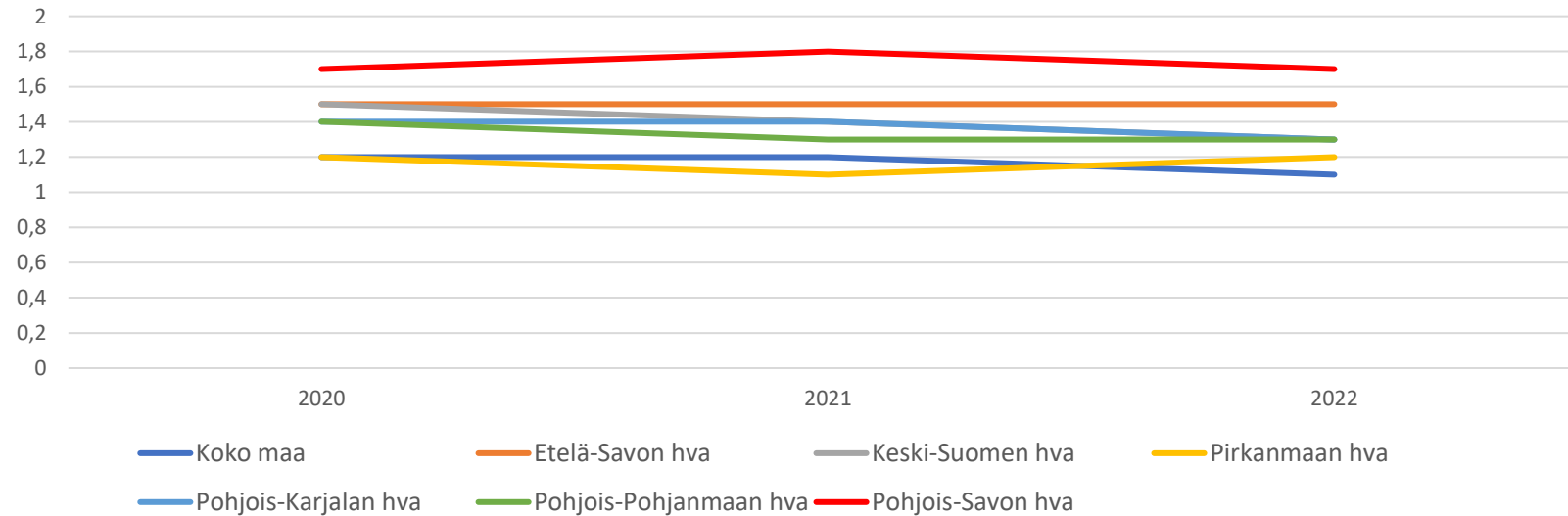

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

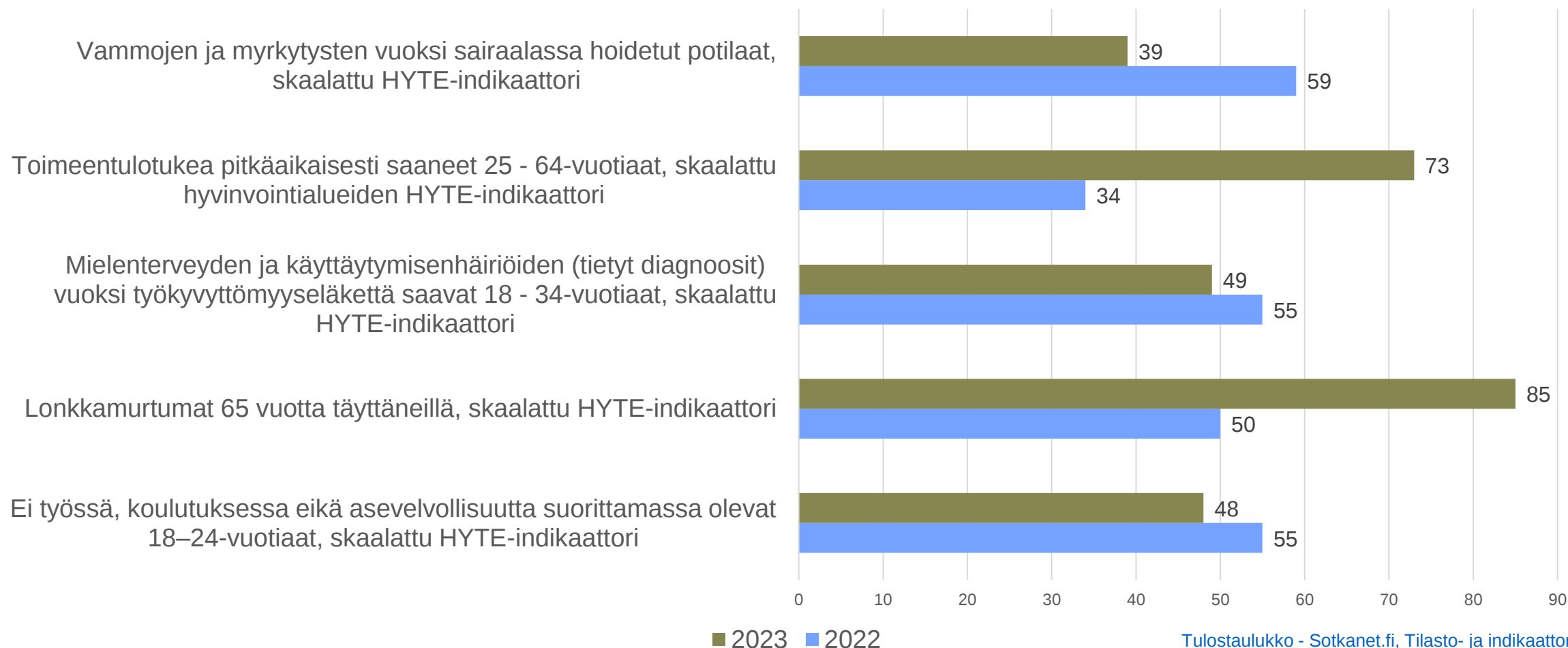

Tulos-indikaattorit 2/2 (joista saatavilla tieto)

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi
työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

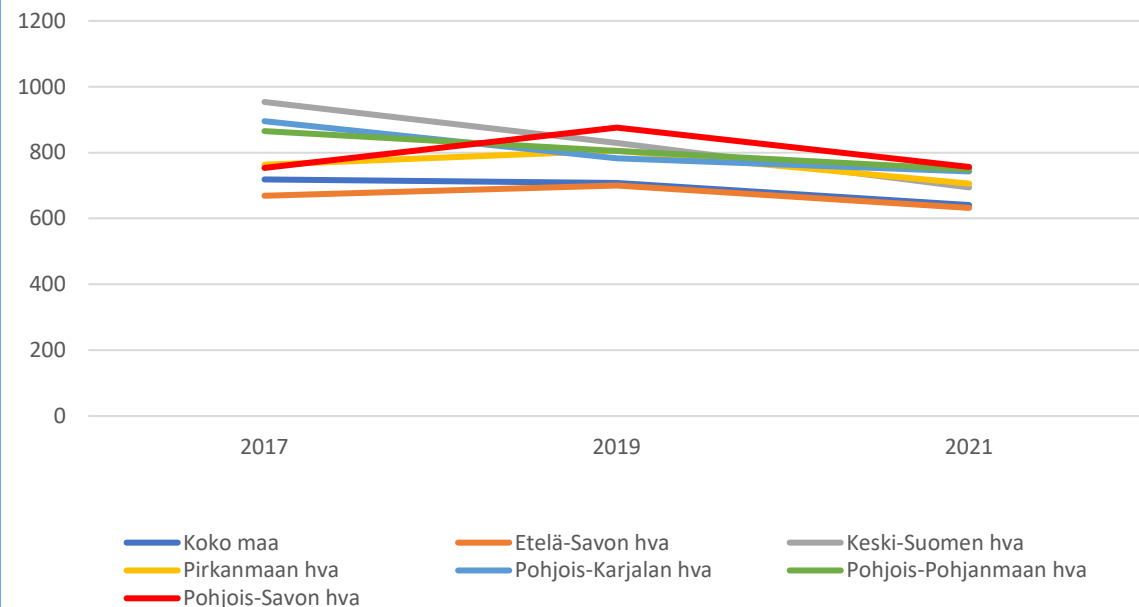
Skaalattu HYTE-kerroin, tulosindikaattorit, v. 2022 ja v. 2023, Pohjois-Savon hva

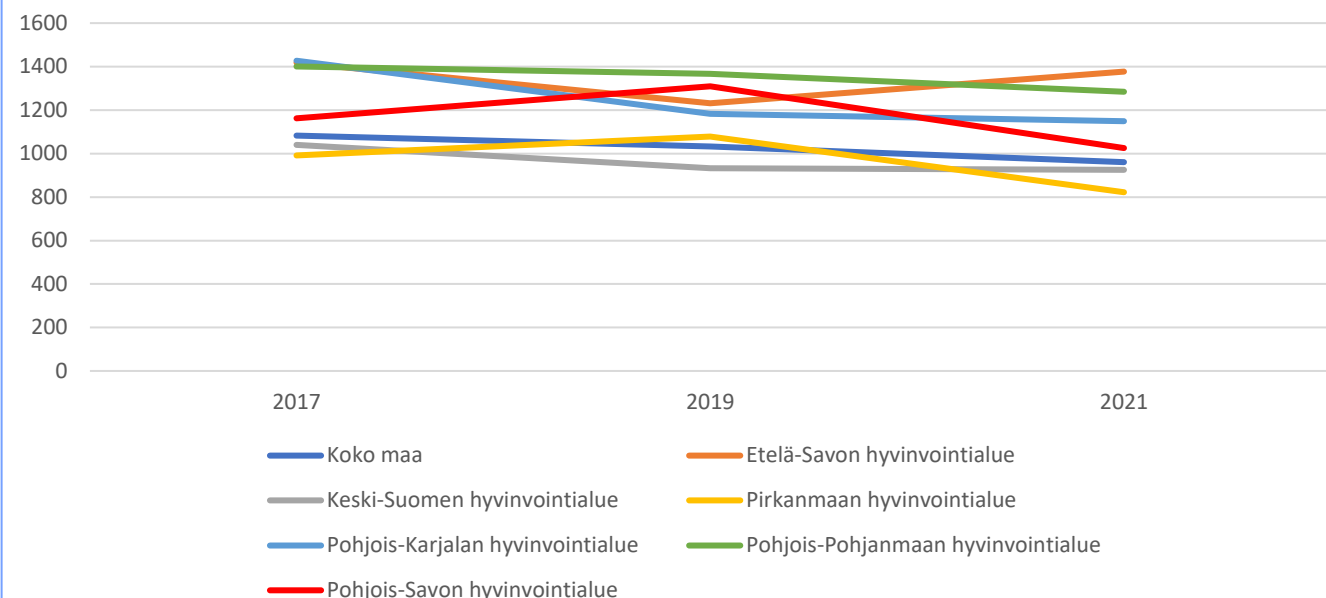
Tulosindikaattorien avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Laskennassa etsitään jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien hyvinvointialueiden pienin erotus ja suurin erotus. Suurin erotus kuvaa parasta positiivista kehitystä. Hyvinvointialuekohtaiset pistemäärät skaalataan edellä mainittujen minimien ja maksimien avulla. Suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä hyvinvointialueen erotus osuu. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetasossa, saa hyvinvointialue sen osalta maksimipisteet. Skaalauksen ansiosta pistemäärät ovat vertailukelpoisia eri indikaattoreiden välillä. Lisäksi jo pienellä parannuksella hyvinvointialue voi saada hyviä pistemääriä, jos muutos on hyvä kaikkien muiden hyvinvointialueiden tilanteeseen verrattuna.

Prosessi-indikaattorit (ne, joista saatavilla tieto)

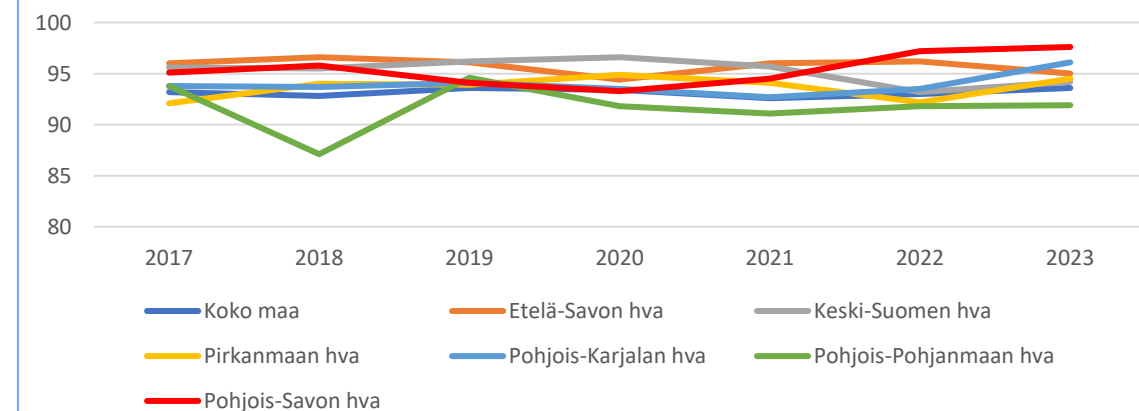
Kuraattorien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu

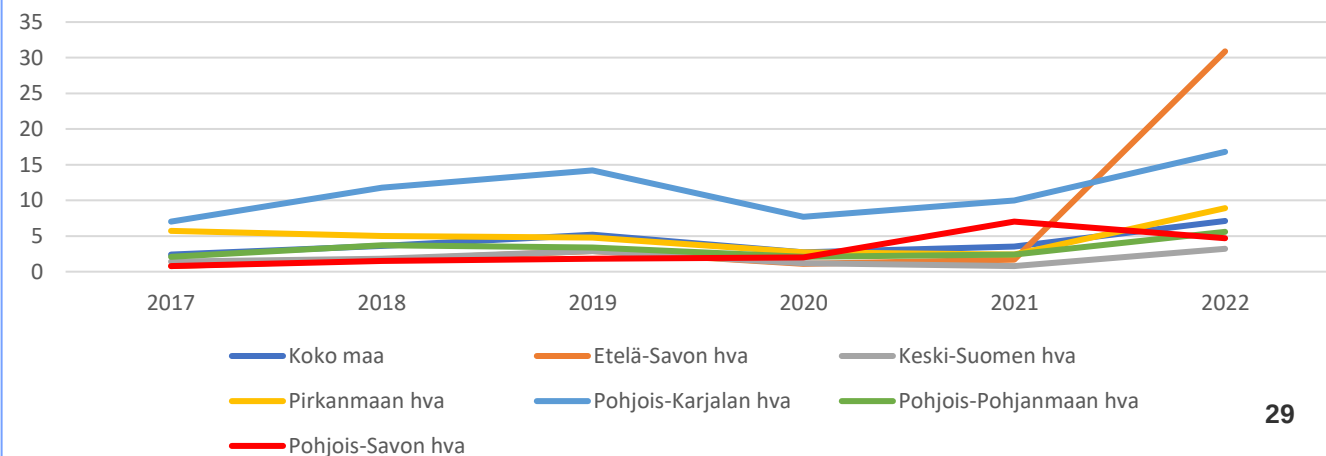
Psykologien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu

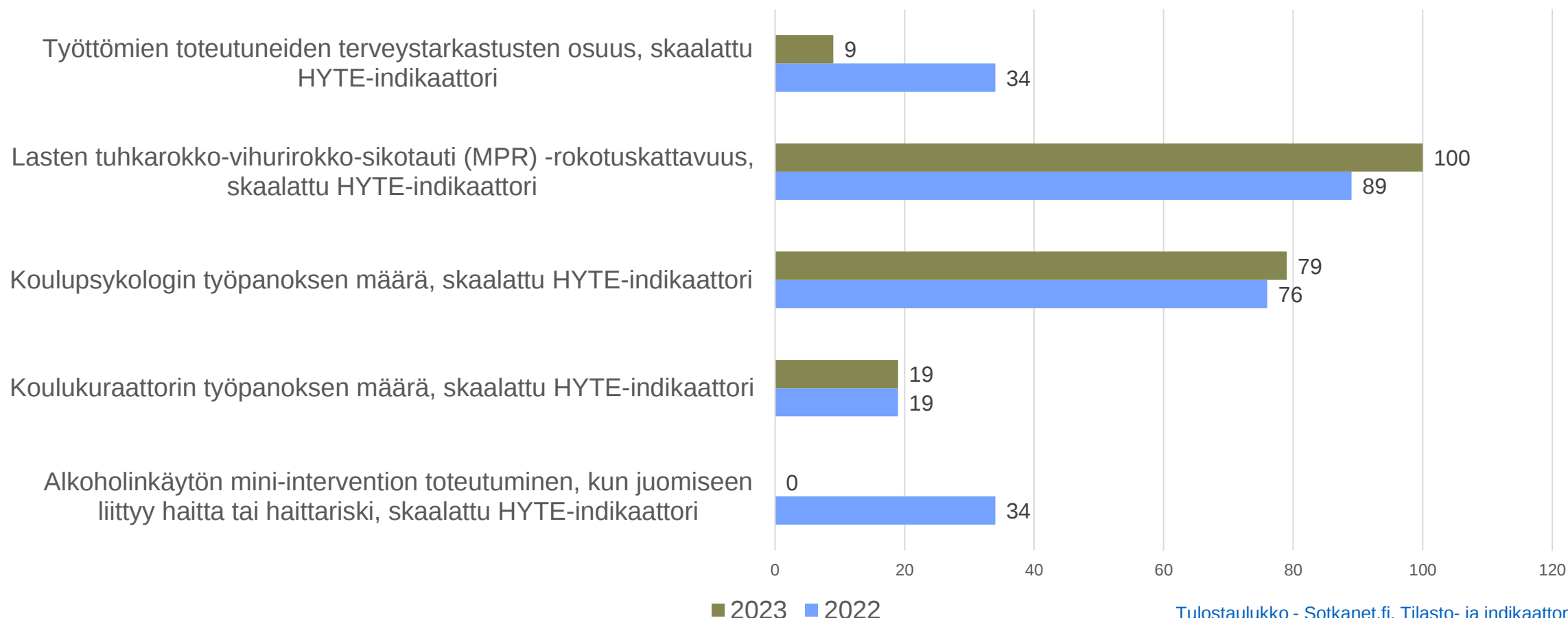
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä

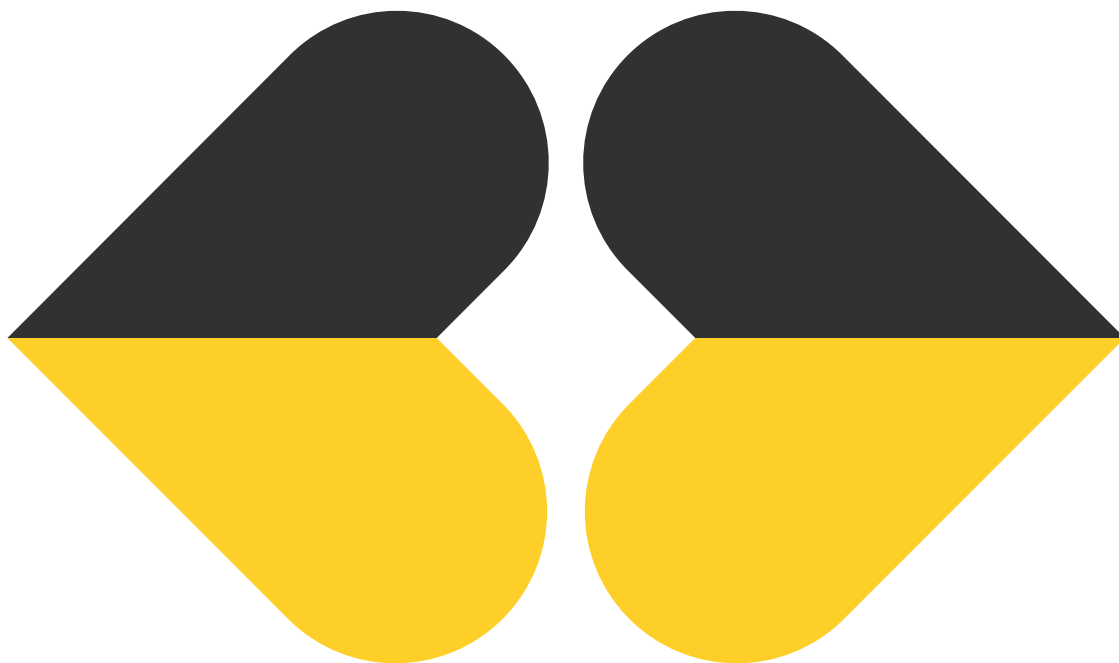
Skaalattu HYTE-kerroin, prosessi-indikaattorit v. 2022 ja v.2023, Pohjois-Savon hva

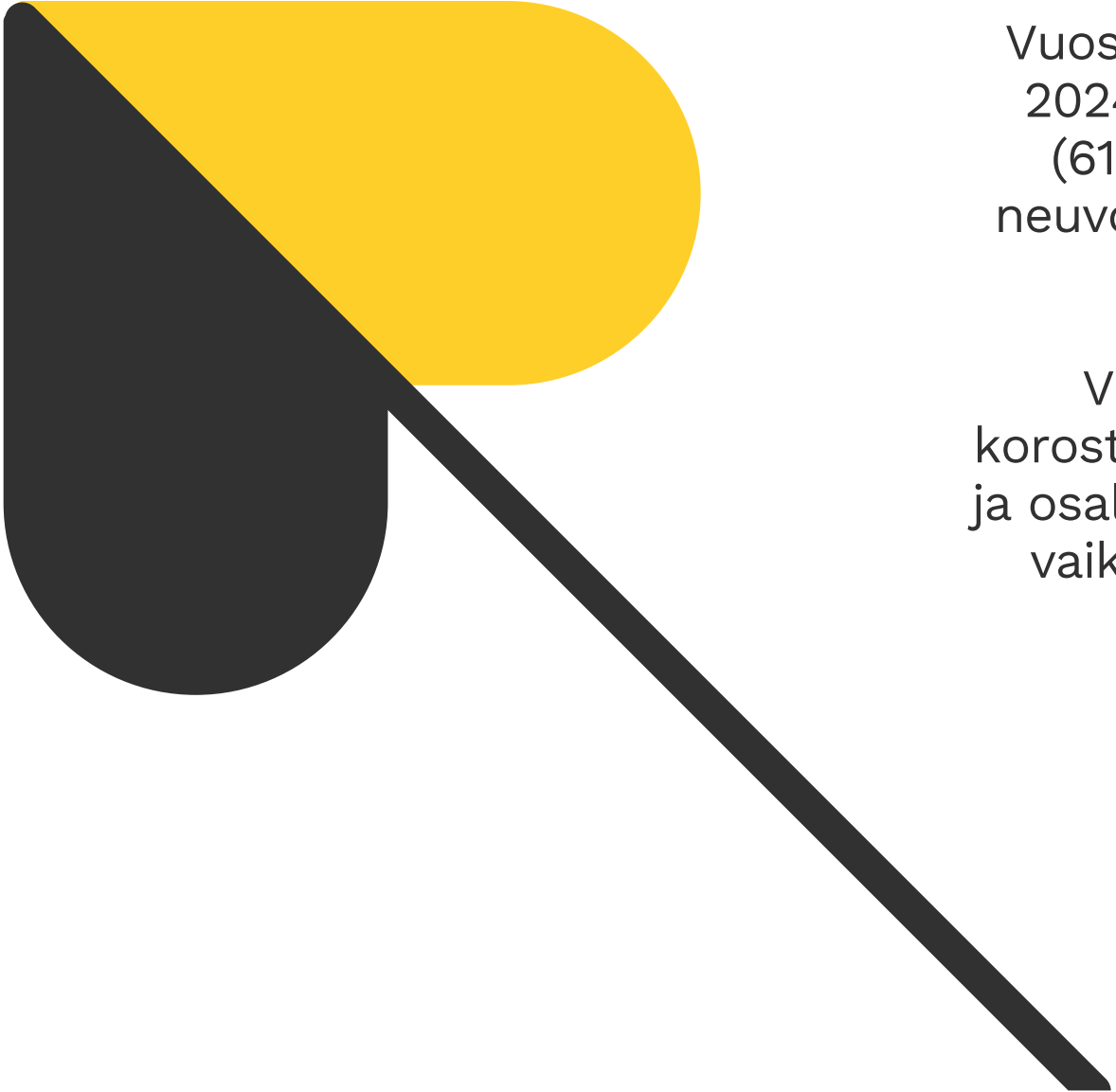

[Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

Prosessi-indikaattorit kuvaavat hyvinvointialueen voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta. **Skaalattu HYTE-kerroin:** Laskennassa hyvinvointialuekohtaiset pistemäärät skaalataan. Skaalauksen ansiosta pistemäärät ovat vertailukelpoisia eri indikaattoreiden välillä. Lisäksi jo pienellä parannuksella hyvinvointialue voi saada hyviä pistemääriä, jos tulos on hyvä kaikkien muiden hyvinvointialueiden tilanteeseen verrattuna. Suurin indikaattorin arvo saa sata pistettä ja pienin indikaattorin arvo saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan vaihteluväliä hyvinvointialueen indikaattorin arvo osuu. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetasossa, saa hyvinvointialue sen osalta maksimipisteet.

Pohjois-Savon HYTE- rakenne ja yhteistyö

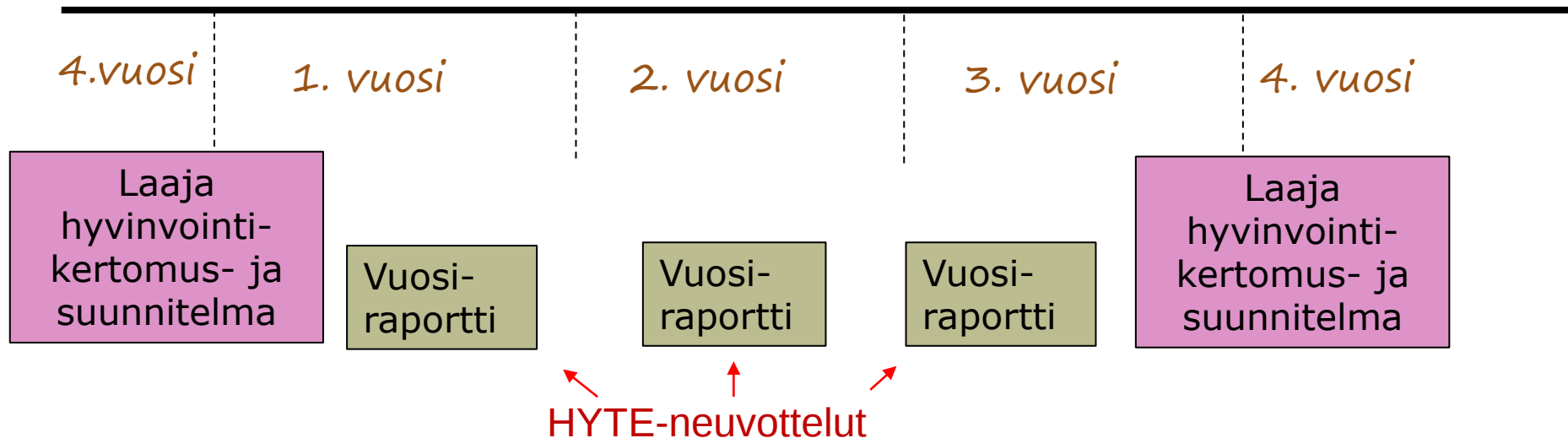

Vuosiraporttia käytetään pohjana vuoden 2024 lakisääteisille HYTE-neuvotteluille (612/2021, 7.4§), jotka käydään HYTE-neuvottelukunnan toimesta loppukevällä 2024.

Vuoden 2023 HYTE-neuvotteluissa korostettiin erityisesti vanhemmuuden tuen ja osallisuuden merkitystä sekä alleviivattiin vaikuttavien menetelmien merkitystä.

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma = hyvinvointikertomus; hyvinvoinnin nykytilan kuvaus ja edellisen valtuustokauden ajalta mitä tehty hyten painopisteiden ja tavoitteiden eteen (vanha valtuusto hyväksyy) ja hyvinvointisuunnitelma; suunnitelma hyvinvointivajeiden korjaamiseksi seuraavalle valtuustokaudelle (=tavoitteet, toimenpiteet, mittarit, vastuut) jonka hyväksyy uusi valtuusto

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Kerran vuodessa tehdään vuosiraportti (-> tilinpäätökseen) = miten hyvinvointitavoitteissa on edetty tilastojen valossa, mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi. Tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointitavoitteita ja toimenpiteitä.

Johtopäätökset vuodesta 2023

Tapahtunut kohentumista seuraavissa:

- ♥ Yläkoululaisten raittius on lisääntynyt ja ammattiin opiskelevat tupakoivat päivittäin aikaisempaa vähemmän
- ♥ Nuorten mielenterveyshaasteiden kasvu on osittain taittunut
- ♥ Yläkoululaisten koulu-uupumus lähtenyt laskuun
- ♥ Avioerot ovat vähentyneet
- ♥ Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yhä useammin osa eri toimialojen toimintaa. HYTE- rakenteet ovat vahvistuneet monialaisemmiksi ja varsinkin Pohjois-Savon kunnissa HYTE-koordinaatio on vahvistunut.

Tarvitaan erityisesti toimia:

- ♥ Lasten, nuorten ja työikäisten ruokailutottumusten kohentamiseen
- ♥ Hampaiden omahoidon tehostamiseen, sillä aikaisempaa harvemmalla 12-vuotiaalla lapsella on terveet hampaat
- ♥ Alakoululaisten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn ja aikuisten väkivaltarikosten ehkäisyyn
- ♥ Nuorten ahdistuneisuuden ja masennuksen ennaltaehkäisyyn, erityisesti lukiossa
- ♥ Arjen tasapainoon, sillä aikuiset nukkuvat ja liikkuvat edelleen liian vähän
- ♥ Aikuisten ja ikäihmisten tupakoinnin ja nuorten nikotiinituotteiden (sähkötupakka, nikotiinipussit) vähentämiseen
- ♥ Työikäisten alkoholin käytön kohtuullistamiseen ja rattijuopumusten ehkäisyyn
- ♥ Varhaisempaa tukea vanhemmuuteen
- ♥ Kaikissa ikäryhmissä yksinäisyyden vähentämiseen
- ♥ Ikäihmisten vakavien kaatumistapaturmien ehkäisyyn
- ♥ Yhdistysten kanssa yhteistyön tiivistämiseen

HYTE-työn suunta ja johtopäätöksiä

HYTE-tavoitteiden edistämiseksi on vuonna 2023

- ♥ järjestetty koulutuksia ammattilaisille ja asukkaille yhteistyössä eri toimijoiden toimesta
- ♥ edistetty hyvinvointisuunnitelman mukaisesti vaikuttavien HYTE-menetelmien käyttöönottoa ja toimintamalleja
- ♥ jalkauduttu käytännön kentälle kehittämään yhdessä HYTE -rakenteita, prosesseja ja yhdyspintoja ja aloitettu työstämään palvelupolkuja ja HYTE on yhä vahvemmin mukana hoitoketjuissa
- ♥ vahvistettu hyvinvointialueen HYTE-rakenteita
- ♥ toteutettu HYTE-viestintää ja kampanjoita
- ♥ HYTE-neuvotteluissa 6/2023 korostettiin
 - ♥ vanhemmuuden tuen ja osallisuuden vahvistamista, koska ne vaikuttavat läpileikkaavasti kaikkiin hyvinvointitekijöihin.
 - ♥ vaikuttavien menetelmien jalkauttamista
- ♥ HYTE-neuvotteluissa 5/2024 hyvinvoinnin vuosiraportti on jälleen osa HYTE-neuvottelujen aineistoja

HYTE-työn suunta ja johtopäätöksiä

HYTE-tiimissä vuoden 2024 kärjiksi valittu mm. seuraavat:

- ♥ Audit-c (HYTE-kerroin)
- ♥ Elintapaohjauksen järkevöittäminen (HYTE-kerroin)
- ♥ Kaatumisten ehkäisyn tehostaminen (HYTE-kerroin)
- ♥ Osallisuusohjelman jalkauttaminen
- ♥ Järjestöyhteistyön edistäminen
- ♥ Uuden laajan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman aloittaminen

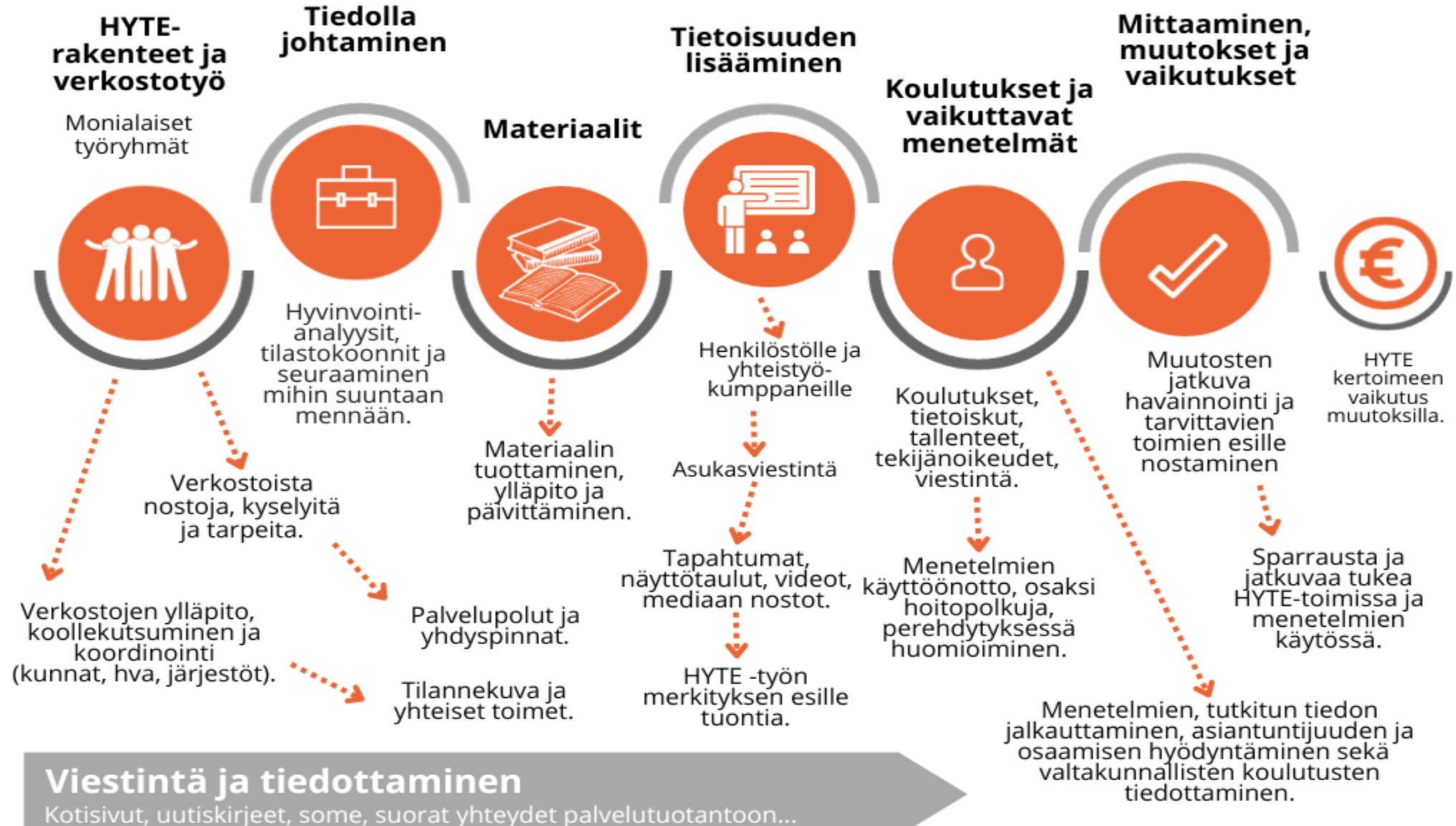
HYTE-
tavoitteiden
edistämiseksi
teemme näitä
toimia →

HYTE työ ja hyvinvointikoordinaattorien työ

Hyvinvointikertomus

Hyvinvointisuunnitelma

Vuosiraportti

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2024

Toimintasäännön
mukaisesti 24 edustajaa
+ 1 aluehallituksesta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) neuvottelukunta

1. Kuntien eri toimialojen edustus
2. Hyvinvointialueen ja maakuntaliiton edustus
3. Työterveyshuollon, järjestörakenteen, oppilaitosten, poliisin ja apteekkien edustus

Hyvinvointialue/ HYTE- ja osallisuus palvelualue "HYTE-tiimi"

Hyvinvointitiedolla johtaminen

HYTE- ja osallisuuspäällikkö Säde

Hyvinvointikoordinaattori
(ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö) Helena

Hyvinvointikoordinaattori
(elintapaohjaus) Marika

Hyvinvointikoordinaattori
(tapaturma- ja väkivaltatyö) ?

Vanhus- ja vammaisasiahenkilö
(osallisuus) Laila

Järjestösihteeri
(avustukset ja järjestöyhteistyö) Sirpa

Kehittämishanke (RRP, HYTE-palvelukonsepti)
Lilli + yhteisöluotsit Merja, Heidi, Sarijaana,
Elisa

Ehkäisevän mielenterveys-
ja päihdetyön
koordinaattorien verkosto

HYTE-koordinaattorien
verkosto

Teemaverkostot

Laila: osallisuus, Marika:
ravitseminen, liikunta,
seksuaaliterveys, Helena:
mielenterveys- ja päihde,
?: kaatuminen, väkivalta,
kiusaamisen ehkäisy

Pohjois-Savon
järjestöneuvosto

Pohjois-Savon
järjestöfoorumi

Ehkäisevän
mielenterveys- ja
päihdetyön
koordinaattori

Kunnan HYTE-
koordinaattori

Eri HYTE-
teemojen
yhdyshenkilöt

Kunnassa toimiva
järjestöfoorumi

Järjestö

Järjestö

Järjestö

Kunta

EPT-
ryhmä

Ruoka-
kasvatus
työryhmä

Kunnan HYTE-
ryhmä

Muut
alaryhmät

Kunnan hyvinvointitoimijat

Varhaiskasvatus ja
opetus

Tekninen toimi

Liikunta- ja kulttuuri

Nuorisotoimi

Jne...

Työterveys-
huolto /
apteekit

Hyvinvointialueen palvelutuotanto

Eri HYTE teemojen
yhdyshenkilöt

(ravitseminen, osallisuus,
kaatumisten ehkäisy jne.)

Hyvinvointialueen HYTE-ryhmä
(hyvinvointialueen johtoryhmä)

Opiskeluhuollon
alueellinen
yhteistyöryhmä

Osallisuustyöryhmä

Nikotiiniton sote

Seksuaaliterveyden
edistämisen työryhmä

Pohjois-Savon
vammasneuvosto

Pohjois-Savon
ikäihmisten neuvosto